

24-12-2013
Westerkerk- Amsterdam–Kerstdienst - Lukas 2.

Een paar weken geleden zaten we aan de bar van mijn buurtcafé: mijn vrienden Jan, Piet en Klaas zal ik maar zeggen, of Kees;

Henk en Ingrid waren er ook: U begrijpt het al: heel Amsterdam dus.
Veel geklets en geroep. En waarover anders dan: Wat gaan we doen met Kerst?

Henk en Ingrid gaan naar Oostenrijk, met de bus natuurlijk, naar zo'n ansichtkaartendorpje in de sneeuw;

- Jan gaat met de hele familie naar Opa en Oma voor het Kerstdiner;
- Piet blijft lekker thuis op de bank
- en Kees moet werken.

Het gesprek ging al gauw over kerstbomen en het kerstdiner en hoe je op de hoek van elke straat heerlijke, kant en klare diners kunt krijgen – en lekker Joh zei Astrid schuldbewust-, toen Kees opeens zegt:

'Weet je wat ik nou zo leuk zou vinden? Ik zou graag met een paar vrienden en met de kinderen en met opa en oma een film maken. Een film over het kerstverhaal, niet daar in Bethlehem, maar hier, bij ons...'

- 'Hou toch op' zei Henk, ' je wordt op de TV al dood gegooid met kerstfilms. Allemaal van die zoete troep met schattige kinderen en behulpzame burens of nog erger: van die tranentrekkers waar alles mis gaat, tot het op Kerstdag allemaal toch nog goed komt en iedereen tevreden gaat slapen.'

'Nee, Ik zou een film willen maken over het echte Kerstverhaal, niet over Santa Claus en over de gezelligheid. Maar vooral over die genadeloze stilte van het verhaal.'

- 'Stilte?' lachte Jan. ' Klokgelui, Geluidsversterkers, concerten, brandweerauto's...Alleen met Oud en Nieuw wordt er nog meer lawaai gemaakt als op Kerst'.

'Nee joh, dat bedoel ik niet. Ik bedoel dat in het originele Kerstverhaal vrijwel de hele wereld ligt te slapen. Het Kerstfeest gebeurt buiten, maar Keizer Augustus slaapt, de stadhouder Quirinius, die vazal van de Romeinse bezetter Koning Herodes. Allemaal in diepe slaap. Het licht is uit in de tempel, in de kazernes van de bezettingstroepen. Wat de verhalenverteller blijkbaar vooral kwijt wil is dat het hier gaat om een volstrekt onverwachte gebeurtenis, waar geen bobo aan te pas komt. Zoals wij dat in de kerk zeggen: alleen God. Die stilte kun je prachtig filmen: Amsterdam zonder geluid.

Stille Nacht.

Alleen het buitenlampje van het opvangcentrum voor zwervers en daklozen. Met een papier op de deur geplakt: vol!

En daar zitten Maria en Jozef en dat kind dan zeker?’

‘Nee stupid, die is ook vol.

Die vrouw bevalt buiten de stad, want er is geen plaats binnen.

In een buitenhuisje op een camping misschien. Wat de kijkers moeten begrijpen is dat er voor dat kind geen plaats is. En ik denk dat die stilte in de stad meer is dan de afwezigheid van geluid. Er wordt wat geslapen!

‘Nou gefeliciteerd!’ zegt Henk, ‘Vrolijk kerstfeest!’.

‘Ik vind het wel goed klinken’ zegt Piet, ‘Ik las in de krant dat er meer dan een miljoen kinderen zijn waarvoor geen plaats is. Vluchtelingenkinderen, kinderen uit gebroken gezinnen, hongerige kinderen, misbruikte kinderen. Het Kerstfeest van het ongewenste Kind. Het proto ongewenst kind. Dat heeft wel wat’.

‘En die herders dan?’

-‘Die herders, dat zijn ook gewone mensen. Opletters. Dat niemand onverhoeds de schapen steelt. Dienders zo gezegd of nacht-zusters. Het zijn de nachtmensen. Lukas doet er een dubbele bodem in: Bij hem zijn het mannen die wachten op de nieuwe dag. Ze komen zo uit het kerstlied: het volk dat in duisternis wandelt en zal een groot licht zien. Als je dat wil filmen moet je zoeken naar mensen die niet vanuit het succes denken maar vanuit het verlangen.

‘Dan moet je lang zoeken’ zei Jan schamper. ‘Zeker. Dan moet je inderdaad lang zoeken, maar ze zijn er altijd. Mensen die dromen van een toekomst met betrouwbare leiders. En ze zijn essentieel. Zoals er ook altijd engelen zijn.’

‘O jé, zei Henk, engelen! Gaan we op die toer!’ Iedereen schoot in de lach.

‘Kun jij engelen filmen?’ grinnikte Piet?

‘Dat is niet zo moeilijk’ zegt Kees, ‘Engelen zijn alleen maar gek als je ze ziet vliegen. Met vleugels en zo’

Een echte engel heeft geen vleugels, het is gewoon iemand die met een boodschap komt uit de hemel.’

Op nieuw gelach.

‘De hemel?’

‘Jullie zitten te zeuren! Hemel is ook niet moeilijk. De hemel is een gewone bijbelse term voor wat verborgen is, dat weet je toch wel? Onze vader die in de hemel zijt, dat betekent toch gewoon God die in het verborgene woont?’

Nee, dat met die engel is niet zo moeilijk te begrijpen. Er komt opeens iemand bij die nachtwakers met een boodschap, die ze eigenlijk altijd al hadden verwacht: er is een ongewenst kind geboren tussen al die andere ongewenste kinderen, het is kind uit een aan lagerwal ge-

raakte koninklijke familie, een verre afstammeling van de grote koning David en dat kind zal opgroeien als mens die ons bevrijding en vernieuwing brengt. Een droom van een kind. Alle mensen wachten op zo'n mens en hier is ie!

'En dan?'

Ja, dan gebeurt er iets onverwachts. Die nachtwakers worden door die boodschap geraakt. Dat zal wel komen omdat die boodschapper – die engel – op een bijzondere manier geïnspireerd was, zo als je dat wel eens onverwacht van grote kunstenaars kennen. Je hoort een stuk muziek en je denkt: zo zal het zijn! Of op zijn minste: zo zou het moeten zijn.

Kees keek de kring rond. 'Zo zou je dat kunnen filmen' zei hij.

-En dan gaat die camera rond en je ziet dat die nachtwakers geschrokken zijn, niet alleen van zo'n onverwachte bezoeker, maar ook omdat hij zo tegen voor de maan stond dat het net was of hij zelf licht gaf. Overigens moet je dat heel subtiel filmen want anders lijkt het net kitsch. Die boodschapper ziet dat ook wel in en met een verlegen lachje zegt hij: jullie hoeven niet bang te zijn.'

Hij zegt: 'Integendeel. Ik heb een geweldige mededeling voor jullie!

Waar jullie en hele generaties voor jullie al je leven op hebben gewacht, op iemand die het leven niet kapot maakt, maar juist heel, die is vandaag geboren. En je moet hem zoeken waar eigenlijk niets te vinden is: er is een kind geboren uit dakloze ouders, dat je herkent omdat ze geen babykleertjes aanheeft, maar met ouwe doeken warm wordt gehouden.

En een ding weet ik zeker: als dat kind volwassen is geworden zal hij jullie bevrijden en verlossen en vernieuwen. En niks zal hem teveel zijn, ook al kost het hem zijn leven.'

'En dan komen er nog veel meer van die engelen he?' Ingrid klonk al helemaal opgewonden.

'Nou ja, in ieder geval klinkt die boodschap hun als muziek in de oren' en dat kun je ook laten horen zonder dat je een heel regiment van die hemelse zangers en zangeressen laat zien. Ik denk dat we dat zo moeten filmen dat je beelden afwisselt van die eenzame slapers in hun paleizen en kazernes met beelden van die nachtwachten, die muziek horen. Ere zij God in het Verborgene, horen ze en Vrede op aarde.

Dat as je God wilt eren dat moet je natuurlijk in het verborgene zijn, dat wisten ze al, maar dat Hij mens onder de mensen wil zijn en net zo kwetsbaar als de rest, dat was nieuws. Vreemd maar goed nieuws.

'En hoe loopt het dan af' vraagt Piet.

'Nou, dan gaan ze op een hol naar die plek waar dat kind is geboren en ligt bij zijn moeder en bij haar man.'

'En gaat die engel, sorry, die boodschapper, dan mee?'

'Nee, die gaat niet mee. Dat kind krijgt geen hemelse beveiliging en die herders ook niet. Niet bij deze partij van de vrede. Die nachtwakers hebben alleen muziek in hun kop.'

Ere zij God in het verborgene . En vrede op aarde voor de mensen van zijn welbehagen..' dat wijsje dat is hun bescherming.

Ho, ho. Wat zijn dat nu weer?' vraagt Jan een beetje geërgerd: 'vrede voor mensen van zijn welbehagen'? Wat is dat?'

Dat betekent gewoon: mensen waar Hij van houdt."

'Even dimmen.' Henk's stem schiet uit'

Henks stem schiet een beetje uit.

'Dat van dat welbehagen dat zal wel, maar waar ik over val is zingen over die vrede op aarde. Dat vind ik nou echt Kerst flauwekul.

Is er nu soms vrede op aarde of niet?

Ik heb nog een paar beelden voor je film van vrede op aarde Kees!

Hou me vast, zeg. Een paar mooie beelden uit Syrië bijvoorbeeld. Of vanuit Mali, of de Centrale Afrikaanse Republiek...

Zo kan ik ook een film maken!

Vrede op aarde. Aan me hoela.

Of vrede hier in Amsterdam?

Iedere zes minuten wordt er in dit land huiselijk geweld gemeld bij de politie.

Nou dat kun je heel goed filmen...

Give me a break...'

Na die uitbarsting was de stemming er even uit in het café.

Maar toen had Kees er nog één:

'Jezus, Henk. Daarom wil ik nou net die film maken.

Jij doet weer net of het verhaal is dat er sinds de geboorte van dat Kind vrede op aarde is gekomen, als een soort toestand. Zo van: Jezus is geboren en dan is er vrede op aarde. Maar zo gemakkelijk kom je er niet af.

Wat die boodschapper zei en wat dat die muziek van het verborgen orkest liet horen is dat er met dat kind vrede op aarde mogelijk is omdat hij zelf vrede brengt door de manier waarop hij leeft. En sterft. Dat kind groeit op en wordt een mens. Net als jij, maar hij doet wat anders met zijn leven. Ik bedoel, dat kind groeit op als een vredestichter, niet in het algemeen, en niet in theorie, maar gewoon in zijn manier van leven.

Dat leven had, nee, was een boodschap. God houdt van mensen, die niet alleen liefde preken, maar liefde doen.

Vrede op aarde – zegt die engel, ik noem hem toch maar weer een engel- dat kan omdat er een nieuwe vredestichter bij is gekomen die leerlingen krijgt en volgelingen: mensen die net als hij bereid zijn om offers te brengen om vrede te stichten. Niet in de hemel – of zoals we zeiden; in het verborgene - maar gewoon tussen de mensen: die niet naar verre streken, zoals sommige domoren bij ons, gaan om er oorlog te voeren, maar om vrede te stichten. Die bij huiselijk geweld niet hun ogen dichtdoen, maar vrede stichten. Die in de politiek niet uit zijn op de overwinning, maar op vrede. En die daar hun kandidaten op uitzoeken.

Vrede op aarde is geen toestand, maar een belofte, of als je wilt een oefening. Een oefening van God zelf. En van zijn zoon. Van dat kind dus en van al zijn volgelingen. En die leren zin-

gen: Ere zij God in het hoge verborgene...

Daar zou mijn film over gaan: over hoe Kerst 2013 pas een echt 'hoog feest van Vondel' wordt als er uit zo'n kerstnachtsdienst duizend vrede-stichters Mokum in gaan...'

'Nou duizend...' Henk keek zuinig.

'Nou ja, honderd dan...Wat zeg jij, Ingrid?' 'Amen' zei Ingrid.